

Monitorovanie pripravenosti a podmienok základných škôl pri zavádzaní zmien v obsahu a forme základného vzdelávania

OBSAH

MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE.....	3
ZÁKLADNÉ ÚDAJE O ŠKOLÁCH V POSTUPNOM ZAVÁDZANÍ NOVÉHO ŠVP.....	4
1 PRIPRAVENOSŤ ZAPOJENÝCH ŠKÔL NA POSTUPNÉ ZAVÁDZANIE NOVÉHO ŠVP	5
1.1 Motivácia škôl k zapojeniu sa do postupného zavádzania nového ŠVP	6
1.2 Potrebné zmeny v súvislosti so zavádzaním nového ŠVP	9
1.3 Pozitíva a negatíva postupného zavádzania nového ŠVP.....	11
2 PODMIENKY ZAPOJENÝCH ŠKÔL NA IMPLEMENTOVANIE NOVÉHO ŠVP	15
2.1 Zabezpečenie personálnych podmienok.....	15
2.2 Participácia koordinačného tímu, podporného personálu a metodických orgánov	16
2.3 Úprava organizácie vyučovania vo vzťahu k vzdelávaniu žiakov v 1. ročníku.....	17
2.4 Zabezpečenie priestorových a materiálno-technických podmienok vo vzťahu k vzdelávaniu žiakov v 1. ročníku.....	18
2.5 Formy podpory škôl pre úspešnosť implementácie nového ŠVP do výchovno-vzdelávacieho procesu	19
2.6 Očakávaná podpora a spolupráca s ďalšími aktérmi vzdelávania.....	20
3 ODPORÚČANIA A PODNETY	23
3.1 Odporúčania na úrovni škôl	23
3.2 Odporúčania na úrovni systému	23
4 ZOZNAMY	25
4.1 Grafy	25
4.2 Tabuľky	25
4.3 Obrázky	25

Spracovali: Mgr. Zuzana Eretová; PaedDr. Monika Ružeková, PhD.; Mgr. Anna Holická; Ing. Adriana Vykydalová; Mgr. Alžbeta Štofková Dianovská

© Štátna školská inšpekcia, Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE

Súčasťou Plánu obnovy a odolnosti SR je kurikulárna reforma základných škôl (ZŠ) zameraná na zmenu obsahu a formy vzdelávania. Hlavným cieľom reformy je naplnenie potrieb vzdelávania pre 21. storočie¹. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (MŠVVaŠ SR)² schválilo nový [Štátny vzdelávací program pre základné vzdelávanie](#) (ŠVP)³, podľa ktorého sa bude uskutočňovať výchova a vzdelávanie v základných školách. Proces kurikulárnej reformy v školách a zavádzania nového ŠVP je postupný. V školskom roku 2023/2024 sa realizuje postupné zavádzanie v 39 základných školách⁴ a v nasledujúcich dvoch rokoch sa doň môžu zapojiť ďalšie školy na základe registrácie v rezortnom informačnom systéme. Povinnosť implementovať nový ŠVP majú všetky základné školy od školského roku 2026/2027.

Informatívna inšpekcia sa realizovala na podnet MŠVVaŠ SR s cieľom *monitorovať v pilotných základných školách pripravenosť a podmienky implementácie zmien v obsahu a forme vzdelávania*, ktoré Štátna školská inšpekcia (ŠŠI) posudzovala z pohľadu riadiacich, ako i pedagogických zamestnancov (PZ) formou štruktúrovaných rozhovorov.

Pripravenosť škôl v postupnom zavádzaní nového ŠVP

- ⇒ Väčšina škôl sa zapojila do postupného zavádzania na podnet riaditeľa školy (RŠ) a užšieho vedenia škôl. Iniciatívu zo strany pedagogických zamestnancov uvádzala len tretina riaditeľov a školských koordinátorov pre zavádzanie nového kurikula (koordinátor). Z vyjadrení takmer päťtiny riaditeľov, ako i štvrtiny koordinátorov súčasne vyplynulo, že sa **učitelia vo všeobecnosti nemajú možnosť podieľať na rozhodovaní v škole**.
- ⇒ Takmer 80 % riaditeľov sledovaných škôl uviedlo ako najčastejšie dôvody zapojenia sa do reformy, potrebu celkovej zmeny vzdelávania vo vlastnej škole a tiež väčšiu možnosť využívať pružnú organizáciu vzdelávania a iné organizačné formy v rámci vyučovacieho procesu. **Možnosť rozvíjania kritického myslenia u žiakov a možnosť rozdelenia učiva v rámci cyklov však vníma ako motiváciu len necelá polovica riaditeľov a koordinátorov**. U časti riaditeľov (najmä v školách s 1. – 4. ročníkom) bolo dôvodom zapojenia sa i neistota z nejasného modelu riešenia organizačných zmien v neplnoorganizovaných školách.
- ⇒ Jedným z najdôležitejších krokov pri implementovaní nového kurikula je **definovanie novej vízie a cieľov vzdelávania**, ktoré si však **plánuje stanoviť len menej ako polovica riaditeľov** (43,6 %) sledovaných subjektov. **Tretina škôl v postupnom zavádzaní v čase výkonu rozhovorov nemala zriadenú pozíciu koordinátora pre nové kurikulum** a takmer polovica subjektov nemala vytvorený koordinačný tím, hoci sú podľa vyjadrení riaditeľov a samotných koordinátorov dôležitými článkami pri implementácii kurikulárnych zmien v školách. **Za zásadný krok potrebný k implementácii nového kurikula považuje väčšina riaditeľov vzdelávanie pedagógov a ich motiváciu**.
- ⇒ Väčšina respondentov očakáva, že učitelia zmenia metódy vyučovania a prístup k žiakom s dôrazom na rozvoj ich kľúčových kompetencií (76,9 %) a takmer polovica riaditeľov (48,7 %) očakáva od učiteľov i zmenu prístupu vo vzťahu k zákonným zástupcom žiakov, a to najmä na úrovni komunikácie a ich zapojenia do diania školy. **Intenzívna metodická podpora, poskytovanie mentoringu a možnosť rozložiť učivo do viacročných cyklov nie sú vnímané zo strany riaditeľov a koordinátorov ako najdôležitejšie pozitíva**.

¹ <https://vzdelavanie21.sk/>

² od 01.02.2024 zmena názvu na Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky

³ schválilo MŠVVaŠ SR dňa 31. 03. 2023 pod č. 2023/831:7-A2140

⁴ <https://vzdelavanie21.sk/skoly-postupne-zavadzanie-svp/>

Podmienky škôl v postupnom zavádzaní pre implementáciu nového ŠVP

- ⇒ Z hľadiska personálneho zabezpečenia **štvrtina škôl nemá dostatok PZ pre vzdelávanie v jednotlivých cykloch** a viac ako polovica škôl nemá zabezpečený dostatok odborných zamestnancov. Veľmi podobne je to i v prípade dostatočného priestorového zabezpečenia. **Tri štvrtiny škôl** (podľa riaditeľov) **disponovali dostatočnými priestorovými podmienkami** v podobe odborných učení, laboratórií, telocviční a športových areálov, školského dvora alebo iných priestorov na realizovanie rôznych aktivít.
- ⇒ Pre implementáciu kurikula je dôležitá podpora učiteľov vedením školy. **Väčšina riaditeľov (82,1 %) považuje za jedno z hlavných podporných opatrení vzájomné pozorovanie vyučovacích hodín medzi učiteľmi.** Je zarádzajúce, že len polovica riaditeľov (53,8 %) plánuje poskytovať individuálne konzultácie PZ, hoci to očakávajú dve tretiny koordinátorov (61,5 %), a len necelá tretina riaditeľov plánuje zamerať svoje podporné aktivity na začínajúcich pedagogických zamestnancov.
- ⇒ Najväčšiu podporu pre učiteľov zameranú na zmenu vo vyučovaní riaditelia **očakávajú** od zamestnancov **NIVaM⁵** (89,7 %) a mentorov **RCPU⁶** (82,1 %), čo bolo podľa vyjadrení mnohých riaditeľov i jedným z ďalších dôvodov zapojenia sa do postupného zavádzania zmien.

ZÁKLADNÉ ÚDAJE O ŠKOLÁCH V POSTUPNOM ZAVÁDZANÍ NOVÉHO ŠVP

Informatívna inšpekcia bola vykonaná v 39 základných školách, z ktorých bolo 35 s vyučovacím jazykom slovenským, 3 ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským a 1 škola s vyučovacím jazykom slovenským a anglickým. Medzi kontrolovanými subjektami bolo 30 štátnych, 2 cirkevné a 7 súkromných. Sídlo v meste malo 17 subjektov a na vidieku 22. Najvyšší počet škôl zapojených do postupného zavádzania zmien bol situovaný v Banskobystrickom kraji (8) a najnižší počet v Trenčianskom kraji (3) (**Obrázok 1**).

Obrázok 1 Počty škôl zapojených do postupného zavádzania nového ŠVP v jednotlivých krajoch

⁵ Národný inštitút vzdelávania a mládeže

⁶ Regionálne centrum podpory učiteľov

V čase konania inšpekcie subjekty evidovali 10 260 žiakov (47,3 % v primárnom a 52,7 % v nižšom strednom vzdelávaní; **Tabuľka 1**), z nich 1 247⁷ žiakov v prvom ročníku. V aktuálnom školskom roku poskytovali vzdelávanie 1 853 žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP), 1 036 žiakom so zdravotným znevýhodnením (ZZ), 639 zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) a 256 žiakom s nadaním. Školy tiež navštevovalo 1 004 žiakov z marginalizovaných rómskych komunít (MRK).

Tabuľka 1 Prehľad o počtoch žiakov

Vzdelávanie	Počet žiakov					
	celkovo	so ŠVVP	so ZZ	zo SZP	s nadaním	z MRK
primárne	4 857	805	320	396	105	546
nižšie stredné	5 403	1 048	710	243	151	458
spolu	10 260	1 853	1 030	639	256	1 004

Výchovu a vzdelávanie zabezpečovalo spolu 1 197 pedagogických a odborných zamestnancov (OZ) (**Tabuľka 2**).

Tabuľka 2 Prehľad o pedagogických a odborných zamestnancoch

Pedagogickí a odborní zamestnanci	Počet	Pedagogickí a odborní zamestnanci	Počet
učiteľ (vrátane katechéty)	837	sociálny pedagóg	6
vychovávateľ	151	logopéd	3
školský špeciálny pedagóg	31	pomocný vychovávateľ	2
školský psychológ	21	liečebný pedagóg	2
pedagogický asistent	143	špeciálny pedagóg	1
spolu			1 197

Na účely inkluzívneho vzdelávania žiakov vytvorilo pozíciu koordinátora pre školský podporný tím **21 kontrolovaných subjektov**. Zavádzanie nového kurikula v 26 školách riadilo 31 školských koordinátorov (z nich v 2 ZŠ personálne podmienky umožňovali ustanoviť až 3 koordinátorov a v jednej 2).

1 PRIPRAVENOSŤ ZAPOJENÝCH ŠKÔL NA POSTUPNÉ ZAVÁDZANIE NOVÉHO ŠVP

Počas informatívnej inšpekcie boli s **39** riaditeľmi škôl, ako i s **26** školskými koordinátormi pre zavádzanie nového kurikula **vedené štruktúrované rozhovory**. Okruhy otázok pokrývali dve oblasti.

- ⇒ **Prvá oblasť** rozhovorov bola zameraná na zisťovanie adaptácie vedúcich a ostatných PZ na implementáciu zmien v obsahu a forme základného vzdelávania, na ich motiváciu a samotné prijímanie zmien vo vzdelávaní a na nevyhnutné kroky potrebné pre implementáciu zmien v sledovaných školách.
- ⇒ **Druhá oblasť** otázok bola zameraná na zabezpečenie personálnych podmienok v súvislosti so vzdelávaním po cykloch a integrovaných predmetov; na úpravu organizácie vyučovania, zabezpečenie materiálno-technických a priestorových podmienok potrebných na implementáciu vzdelávania po cykloch (*vo vzťahu ku vzdelávaniu žiakov v 1. ročníku*); foriem internej podpory pre PZ a plánovanej spolupráce s ďalšími aktérmi vzdelávania pri implementácii kurikulárnych zmien.

⁷ zdroj CVTI k 15.09.2023

1.1 MOTIVÁCIA ŠKÔL K ZAPOJENIU SA DO POSTUPNÉHO ZAVÁDZANIA NOVÉHO ŠVP

„Benefit vidíme i v ponuke inej formy vzdelávania, ktoré by si zákonný zástupca pre svoje dieťa mohol v našom regióne zvoliť.“

Riaditeľ školy

„Ako súkromná škola by sme chceli byť vždy vpredu, objavovať nové možnosti vzdelávania a posúvať ich ďalej.“

Koordinátor

Jednou zo skutočností vplývajúcich na zmenu v prostredí samotných škôl je vnútorná motivácia pedagógov, ktorí spoločne s manažmentom škôl dokážu prispôbovať edukačný proces a fungovanie školy potrebám súčasnej doby. Je preto dôležité, aby manažment školy vedel účinnou vonkajšou motiváciou pedagogických kolektívov získať podporu pre spoločnú víziu o fungovaní a smerovaní školy. Školskí inšpektori v rozhovoroch zisťovali, akým spôsobom sú pedagogickí a odborní zamestnanci podporovaní a motivovaní k implementovaniu kurikulárnej zmeny zo strany manažmentov škôl.

Do postupného zavádzania nového kurikula sa väčšina škôl zapojila na podnet riaditeľa školy (74,4 %) a užšieho vedenia školy (zástupcov riaditeľa školy, vedúcich metodických orgánov). Iniciatívu zo strany pedagogických zamestnancov uvádzala len tretina riaditeľov a školských koordinátorov pre nové kurikulum. Z oslovených riaditeľov pedagogickú prax 21 a viacročnú dosiahli 34 (87 %), pričom 13 z nich viac ako 31 rokov a 53,8 % riaditeľov dosiahlo dĺžku riadiacej praxe 12 a viac rokov. V tejto súvislosti je možné sa domnievať, že ide o skúsených pedagógov, z ktorých mnohí boli predtým inovatívnymi učiteľmi alebo mali skúsenosť z fungovania inovatívnej školy a z tohto dôvodu je možné predpokladať, že ich angažovanosť a motivácia ako teamleadrov zapojiť školu do zavádzania kurikulárnej zmeny bola vysoká, čo potvrdili aj v rozhovoroch.

Takmer 80 % riaditeľov sledovaných škôl pocítovalo potrebu celkovej zmeny vzdelávania vo vlastnej škole, ktorá bola dôvodom ich iniciatívy zapojiť sa do postupného zavádzania nového ŠVP. Aj napriek tomu, že legislatíva platná aj pred spustením reformy umožňovala a tiež súčasná platná legislatíva⁸ umožňuje organizovať výchovno-vzdelávaciu činnosť v základnej škole aj formou výletov, exkurzií, projektov, seminárov, vyučovacích blokov alebo kurzov, práve väčšia možnosť využívať pružnú organizáciu vzdelávania a iné organizačné formy v rámci vyučovacieho procesu bola až pre tri štvrtiny riaditeľov i koordinátorov impulzom na zmenu (Graf 1).

Ďalším motivačným prvkom pre dve tretiny riaditeľov (66,7 %), ako i koordinátorov (61,5 %) zapojiť sa do postupného zavádzania nového kurikula bola vyššia miera slobody vo výchovno-vzdelávacom procese a individualizácia vzdelávania (53,8 % RŠ a 61,5 % koordinátorov). O potrebe diferencovaného prístupu k žiakom svedčia aj výsledky zistení ŠŠI z komplexných inšpekcií⁹ v školskom roku 2022/23, z ktorých vyplynulo, že vyučujúci neumožňovali žiakom výber činností až na 62 % hodín a inkluzívny princíp vzdelávania neuplatňovali na tretine pozorovaných vyučovacích hodín.

Medzi inými odpoveďami sa u časti riaditeľov (najmä v školách s 1. – 4. ročníkom) objavila i pragmatická motivácia z dôvodu obavy zo zrušenia školy vzhľadom na nízky počet žiakov alebo potreba udržania školy zriadením 5. ročníka. Ich neistota pramenila z nejasného modelu riešenia organizačných zmien v neplnoorganizovaných školách (odliv alebo, naopak, zvýšenie počtu žiakov, čo by si vyžadovalo vykonanie ďalších potrebných úkonov). Riaditelia niektorých škôl si uvedomovali potrebu postupnej prípravy na kurikulárnu reformu, ako i neodvratnosť pripravovaných zmien, pričom stimulom pre niektorých bola aj sľubovaná podpora pri prechode na vzdelávacie cykly. Medzi oslovenými subjektami sa objavili aj také, ktoré vnímajú vlastnú participáciu pri postupnom zavádzaní ako prestíž umožňujúcu prezentovanie a odovzdávanie svojich skúsenosti v širšej komunite v regiónoch.

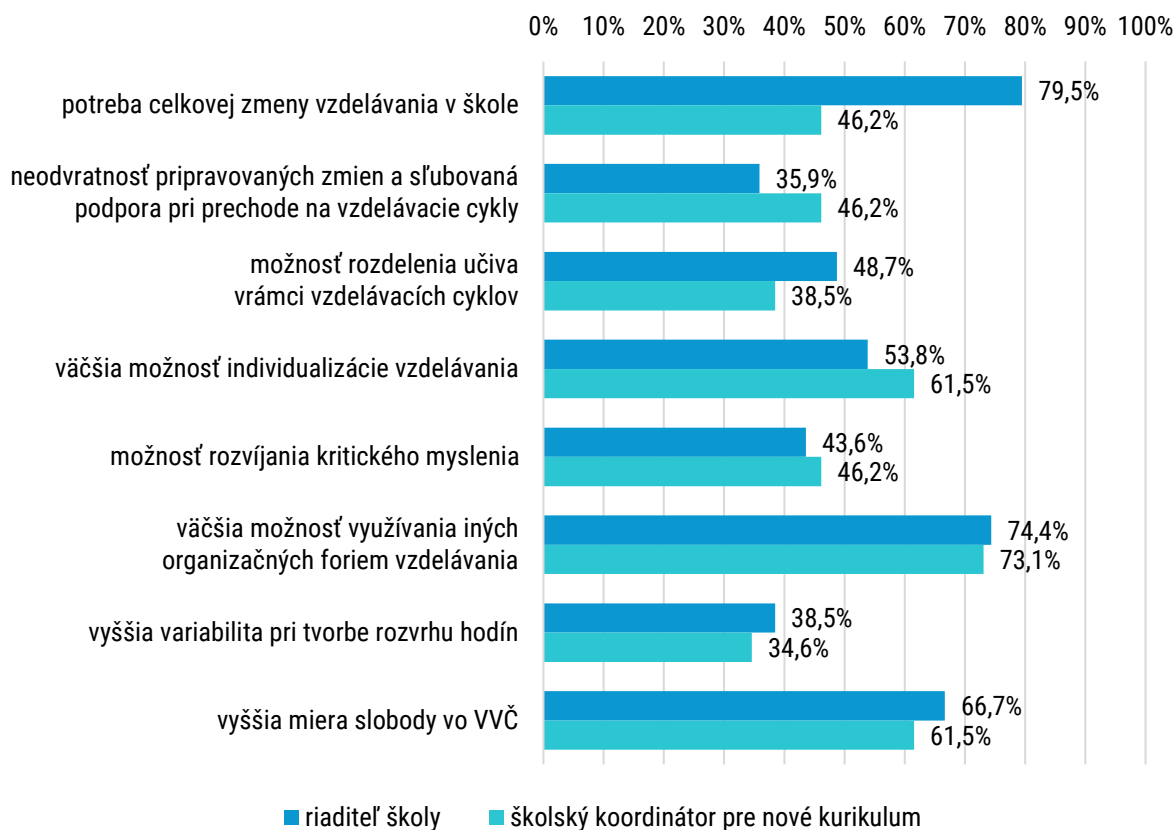
Možnosť rozvíjania kritického myslenia u žiakov a možnosť rozdelenia učiva v rámci cyklov, individualizáciu vzdelávania však vníma ako motiváciu len necelá polovica riaditeľov a koordinátorov (Graf 1). Uvedené

⁸ vyhláška MŠVVaŠ SR č. 223/2023 Z.z o základnej škole

⁹ https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2023/10/SS_SR_KI_ZS_final.pdf.

motívy sú kľúčovými dôvodmi zavádzania kurikulárnych zmien z celospoločenského hľadiska, a preto by sa od škôl dobrovoľne zapojených do postupného zavádzania očakávala väčšia motivácia najmä z týchto dôvodov.

Graf 1 Motivácia riaditeľov a koordinátorov zapojiť školu do postupného zavádzania nového ŠVP

Takmer všetci riaditelia (87,2%) uviedli, že o zapojení školy do postupného zavádzania informovali všetkých PZ/OZ na pedagogickej rade s cieľom objasniť potrebu zmeny, a zároveň 82,1 % riaditeľov uviedlo, že poskytlo učiteľom aj možnosť diskutovať o výhodách, resp. nevýhodách zapojenia sa. Uvedenú skutočnosť potvrdili i oslovení koordinátori. Niektorí riaditelia informovali PZ/OZ aj nepriamo – prostredníctvom členov širšieho vedenia školy (vedúcich metodických združení, predmetových komisií), ktorým im informáciu sprostredkovali, s čím súhlasili aj koordinátori.

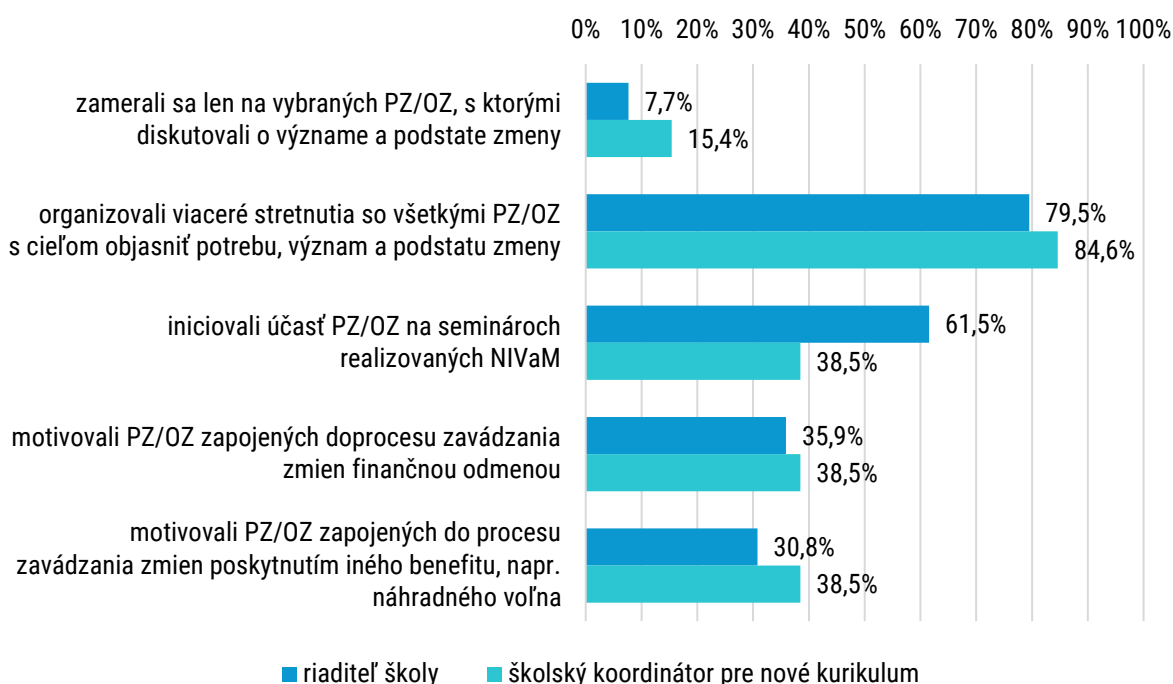
Súčasne sa riaditelia (79,5 %) vyjadrili, že organizovali viaceré stretnutia so všetkými PZ/OZ, aby im objasnili význam a podstatu kurikulárnej transformácie pre školu (Graf 2). K uvedenému cieľu slúžili riaditeľom (61,5 %) i pracovné stretnutia a semináre, ktoré poskytoval NIVaM.

Riaditelia deklarovali rôzne formy motivácie svojich PZ a OZ. **Možnosť stimulovania svojich zamestnancov finančnou odmenou využívala viac ako tretina riaditeľov.** Inú formu benefitu uviedlo 30,8 % riaditeľov napríklad poskytnutím náhradného voľna. Pričom sa takmer 8 % riaditeľov vyjadrilo, že svojich PZ/OZ k zapojeniu vôbec nemotivovalo.

Väčšina riaditeľov, ako i koordinátorov potvrdila, že riaditelia učiteľov chvália, podporujú vzájomné vzťahy, sú empatickí a učители sú ochotní pracovať nad rámec svojich pracovných povinností. Súčasne však nezanedbateľná časť – **pätina RŠ uviedla, že sa učители vo všeobecnosti nemajú možnosť podieľať na rozhodovaní v škole, čo potvrdila i štvrtina koordinátorov.**

Takmer všetci riaditelia uviedli, že o zapojení školy do zavádzania zmien v obsahu a forme základného vzdelávania informovali všetkých PZ/OZ na pedagogickej rade a vytvorili im priestor na diskusiu o výhodách, resp. nevýhodách zapojenia sa do procesu zavádzania kurikulárnych zmien.

Graf 2 Spôsob motivácie PZ/OZ riaditeľmi škôl k ich zapojeniu do procesu zavádzania kurikulárnych zmien

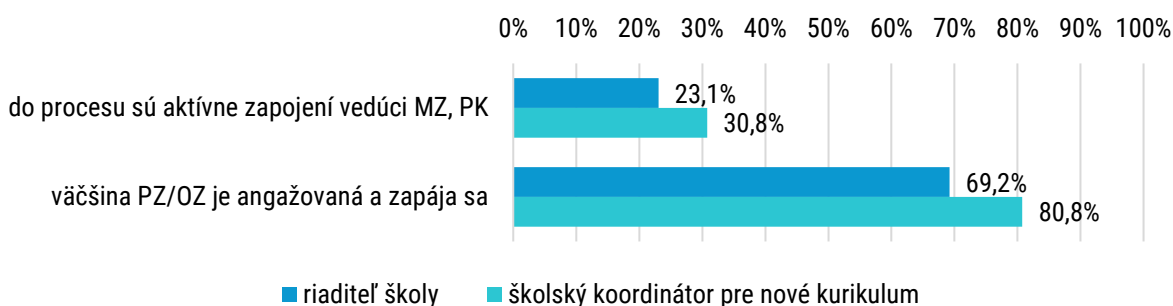

Z celkového počtu 39 sledovaných škôl **tretina nemala zriadenú samostatnú pozíciu koordinátora pre nové kurikulum a necelá polovica subjektov nemala vytvorený koordinačný tím**. V kontexte obavy riaditeľov týkajúcej sa preťaženia učiteľov je na zváženie v škole prechádzajúcej kurikulárnou reformou zriadenie nielen pozície koordinátora, ale i vytvorenie školského koordinačného tímu, ktorý bude proces tvorby kurikula a implementácie reformy koordinovať.

Výsledky zistení ŠŠI naznačujú, že až v dvoch tretinách škôl (vyjadrenia 69,2 % riaditeľov a až 80,8 % koordinátorov) bola do aktívnej spolupráce zapojená väčšina PZ a OZ, ktorí v niektorých subjektoch pravdepodobne sanujú úlohu koordinačného tímu. Do procesu zavádzania kurikulárnej reformy v sledovaných školách boli zapojení aj vedúci metodických združení a predmetových komisií, čo uviedlo 23,1 % riaditeľov a 30,8 % koordinátorov (**Graf 3**).

Úspešnosť kurikulárnej zmeny v obsahu a forme vzdelávania je závislá aj od miery angažovanosti a jej prijatia zo strany PZ a OZ. V tejto súvislosti sa ukazuje ako kľúčová úloha koordinátora a koordinačného tímu.

Graf 3 Angažovanosť PZ/OZ do procesu zavádzania kurikulárnej reformy v sledovaných školách

1.2 POTREBNÉ ZMENY V SÚVISLOSTI SO ZAVÁDZANÍM NOVÉHO ŠVP

„Radi by sme zaviedli charakterové vzdelávanie (zavedenie pravidiel a vytvorenie rešpektujúceho prostredia), zameriame sa aj na socializáciu žiakov (ranné kruhy, zlepšenie žiackych zručností, spoluprácu, aktívne počúvanie...) a slovné hodnotenie.“
Riaditeľ školy

Úspešnosť reformných krokov závisí najmä od spoločného presvedčenia, odhodlania a celkovej angažovanosti všetkých zainteresovaných na ceste zmien. To predovšetkým znamená kráčať spoločne, podporovať tímovú spoluprácu pri tvorbe vízie, voľbe inovačných procesov a postupov.

Väčšina riaditeľov škôl (82,1 %) i dve tretiny oslovených koordinátorov (69,2 %) sa v súvislosti s postupným zavádzaním nového ŠVP zhodli, že je nevyhnutné vzdelávať pedagógov v tejto oblasti (Graf 4). Súčasne však až 80,8 % riaditeľov uviedlo, že v posledných dvoch rokoch PZ absolvovali vzdelávanie zamerané na spôsoby implementácie princípov a cieľov nového kurikula. Je preto otázne, do akej miery malo toto vzdelávanie na zavádzanie nového kurikula v školách vplyv.

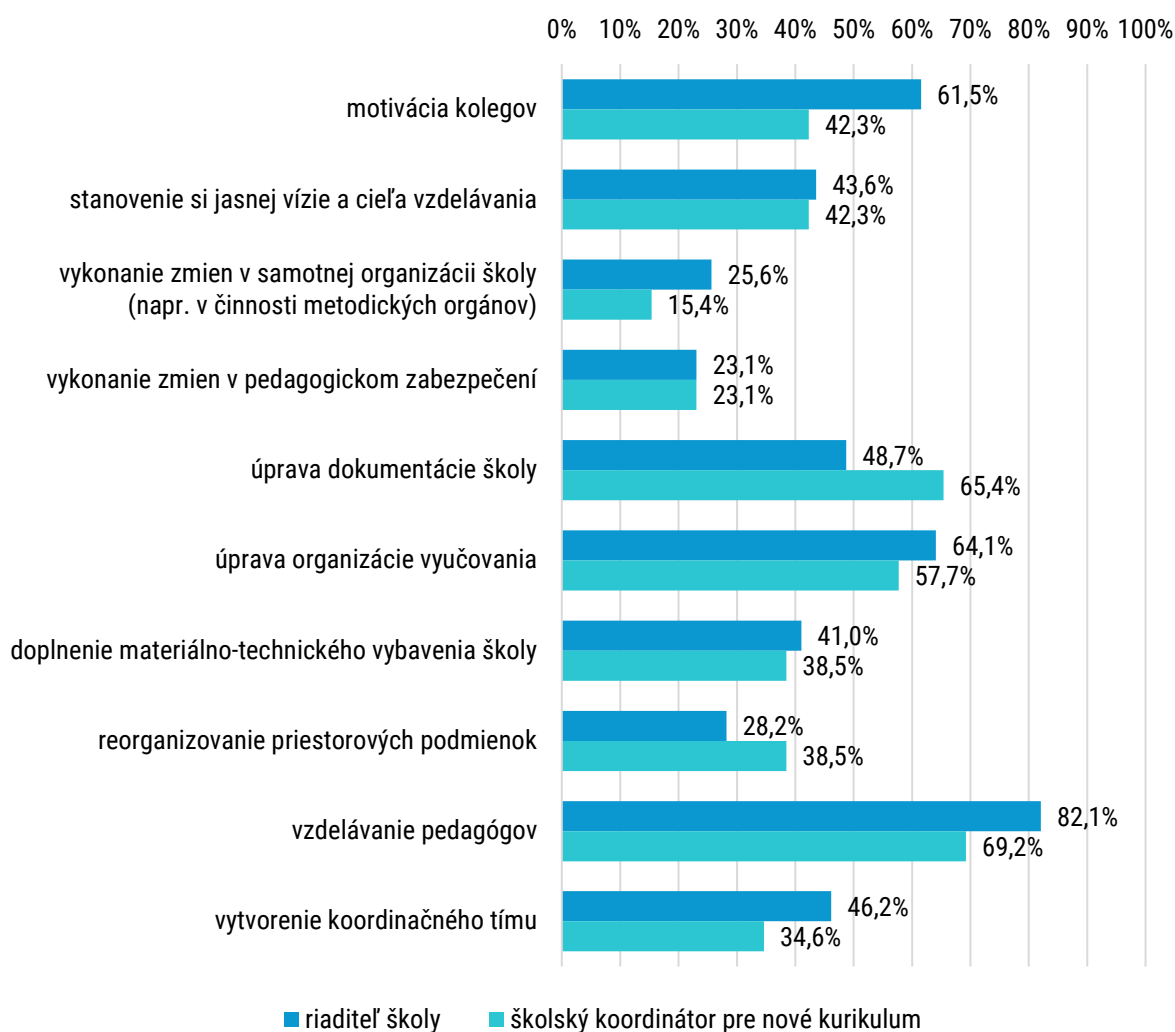
Z ďalších potrebných zmien, ktoré školy uvádzali v súvislosti so zavádzaním nového kurikula, je samotná motivácia pedagogických a odborných zamestnancov. Úspešné zavedenie kurikulárnych zmien do školskej praxe si vyžaduje záujem, resp. zanievanie a aktívnu účasť ak nie všetkých, tak väčšiny členov pedagogických kolektívov škôl. Je veľmi dôležité, aby si PZ i OZ uvedomovali dôvody potreby prechodu na kurikulárnu reformu a boli zmenám prístupní, osvojili si ich a začali aplikovať v práci so žiakmi. Z týchto dôvodov takmer dve tretiny riaditeľov a 42,3 % koordinátorov v rozhovoroch potvrdili potrebu motivácie pedagógov. Uvedené zistenie pravdepodobne súvisí s tým, že zapojenie sa do postupného zavádzania nového ŠVP iniciovali zväčša riaditelia a užšie vedenie školy a len z tretiny vychádzalo z potrieb samotných učiteľov. Takmer polovica riaditeľov (48,7 %) očakáva aj od samotnej implementácie kurikulárnej reformy v škole zvýšenie motivácie pedagogického kolektívu k prijímaniu zmien. Čo však koordinátori potvrdili vo výrazne nižšej miere (iba 26,9 %).

Riaditelia, ako i koordinátori uvádzali i potrebu úpravy dokumentácie školy a organizácie vyučovania. Kým riaditelia videli väčšiu potrebu v úprave organizácie vyučovania (64,1 %), koordinátori v úprave dokumentácie školy (65,4 %; Graf 4).

Potrebné vykonanie zmien v pedagogickom zabezpečení výchovno-vzdelávacieho procesu uviedla takmer štvrtina riaditeľov a zároveň i koordinátorov, z čoho možno usudzovať, že nie všetky sledované školy mali dostatočne zabezpečené personálne podmienky na realizáciu vzdelávania po cykloch. Necelá polovica (46,2 %) oslovených riaditeľov a 34,6 % koordinátorov sa vyjadrilo, že v škole plánujú vytvoriť koordinačný tím (Graf 4). V súvislosti so zavádzaním kurikulárnej reformy považuje 41 % riaditeľov a 38,5 % koordinátorov za potrebné doplniť materiálno-technické vybavenie školy.

Kurikulárna reforma si vyžaduje realizáciu mnohých krokov na úrovni škôl. Jedným z najdôležitejších krokov je i definovanie novej vízie a cieľov vzdelávania, ktoré si plánuje stanoviť menej ako polovica riaditeľov (43,6 %) sledovaných škôl.

Graf 4 Potrebne zmeny v sledovaných školách súvisiace so zavádzaním kurikulárnej reformy

Implementácia kurikulárnych zmien a prechod na cykly nevyhnutne prináša so sebou **očakávania i v zmene postoja učiteľov k vlastnému vyučovaniu, k vlastným didaktickým postupom, zmenu postojov vo vzťahu k žiakom i k ich zákonným zástupcom.**

V rozhovoroch väčšina riaditeľov (84,6 %), ale i koordinátorov (80,8 %) vyjadrila svoje očakávania, že učitelia zmenia metódy vyučovania a prístup k žiakom s dôrazom na rozvoj ich kľúčových kompetencií (76,9 % RŠ a 73,1 % koordinátori; Graf 5). Zo zistení ŠŠI z komplexných inšpekcií v školskom roku 2022/2023¹⁰ vyplynulo, že schopnosť kritického myslenia, analýzy a hodnotenia pravdivosti informácií, vysvetľovania príčin javov, utvárania názorov a postojov na problémy z rôznych aspektov preukázali žiaci na polovici hodín. O niečo viac ako na tretine hodín (38 %) takúto možnosť vôbec nedostali. Uvedomiť si chybu a identifikovať jej príčiny, sledovať správnosť svojich postupov v procese vlastného učenia dokázali na 62,4 % hodín, avšak pracovať s chybou, využívať ju ako súčasť procesu učenia nemali možnosť na takmer štvrtine hodín. Možno teda potvrdiť, že rozvoj vyšších myšlienkových procesov, kritického myslenia sú slabým článkom výchovno-vzdelávacieho procesu. Z tohto dôvodu si aj samotní riaditelia škôl uvedomujú **dôležitosť ďalšieho vzdelávania učiteľov.** V tejto súvislosti však treba zdôrazniť, že výsledné zistenia ŠŠI z komplexných inšpekcií v školskom roku 2022/2023 preukázali, že sa vzdelávajú učitelia

¹⁰ https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2023/10/SS_SR_KI_ZS_final.pdf.

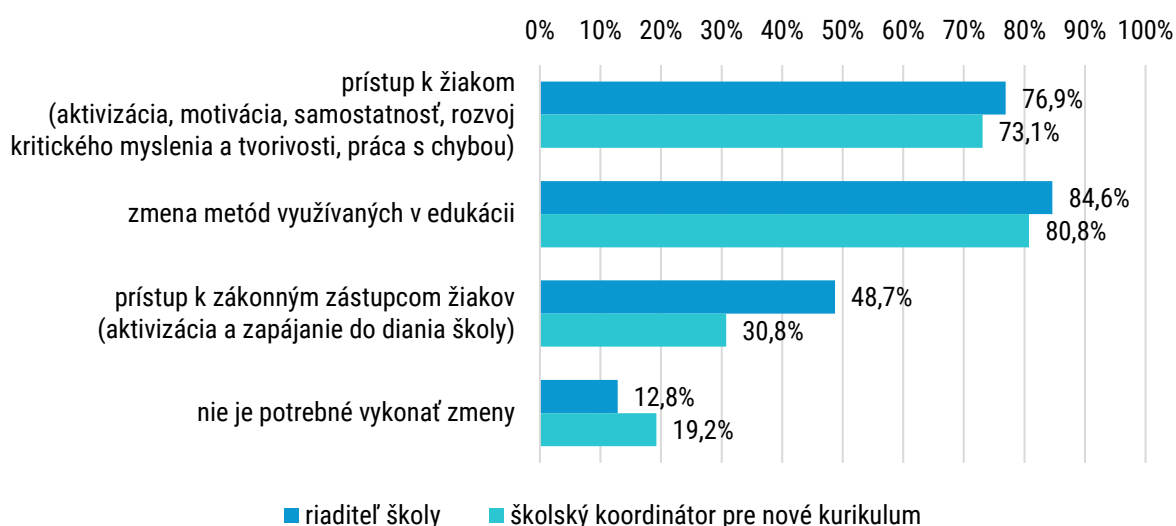
zúčastňovali. Najčastejšie absolvované programy vzdelávania za obdobie ostatných dvoch rokov boli zamerané práve na inovácie foriem a metód vo vzdelávaní, digitálne kompetencie, inklúziu a prácu so žiakmi so ŠVVP, rozvoj funkčných gramotností, kritického myslenia, transverzálnych zručností, ale aj na autoevalvačné procesy. Priame pozorovanie vyučovacích hodín však preukázalo, že poznatky z absolvovaných programov vzdelávania pedagogickí zamestnanci aplikovali na vyučovacích hodinách len čiastočne. Riadiaci zamestnanci nevenovali vždy primeranú pozornosť prenosu získaných poznatkov pedagógov do edukácie, čo by si vyžadovalo zmenu ich prístupu.

Na druhej strane však riaditelia 5 škôl i koordinátori (19,2 %) uviedli, že učitelia ich škôl nepotrebujú robiť žiadne zmeny. Uvedené zistenie možno vysvetliť tým, že mnohé zo zapojených subjektov už dlhodobo pracujú spôsobom, ktorý kurikulárna reforma prináša.

Takmer polovica riaditeľov (48,7 %) a menej ako tretina koordinátorov očakáva od učiteľov i zmenu prístupu vo vzťahu k zákonným zástupcom žiakov (Graf 5), a to najmä na úrovni komunikácie s cieľom eliminovať príčiny zlyhávania žiakov v edukačnom procese a zapojiť ich do diania školy. Podľa opýtaných organizovanie školských podujatí s aktívnou podporou a účasťou zákonných zástupcov žiakov sú predpokladom upevňovania vzájomných pozitívnych vzťahov a spolupatričnosti medzi školou a rodinou.

Väčšina riaditeľov (84,6 %), ako i koordinátorov (80,8 %) očakáva, že učitelia zmenia metódy vyučovania a prístup k žiakom s dôrazom na rozvoj ich kľúčových kompetencií i zmenu prístupu vo vzťahu k ich zákonným zástupcom.

Graf 5 Očakávaná zmena v postojoch PZ k vlastnému vyučovaniu v súvislosti s prechodom na cykly

1.3 POZITÍVA A NEGATÍVA POSTUPNÉHO ZAVÁDZANIA NOVÉHO ŠVP

„Chceme zmeniť spôsob, akým by naši žiaci mohli vedomosti a zručnosti potrebné pre ich život v dnešnom svete nadobudnúť čo najefektívnejšie a najzmysluplnejšie.“ Riaditeľ školy

Riaditelia, ako i koordinátori za výrazné pozitívum zavádzania nového kurikula (76,9 %) zhodne považovali oveľa väčšiu voľnosť pri voľbe vlastnej organizácie vyučovania, možnosť slobodného rozhodovania o zadelení počtu vyučovacích hodín do učebného plánu školy (46,2 % RŠ a 42,3 % koordinátorov; **Graf 6**).

Dve tretiny RŠ (64,1 %) očakáva vybudovanie učiacej sa komunity, s čím súhlasilo aj viac ako 40 % koordinátorov.

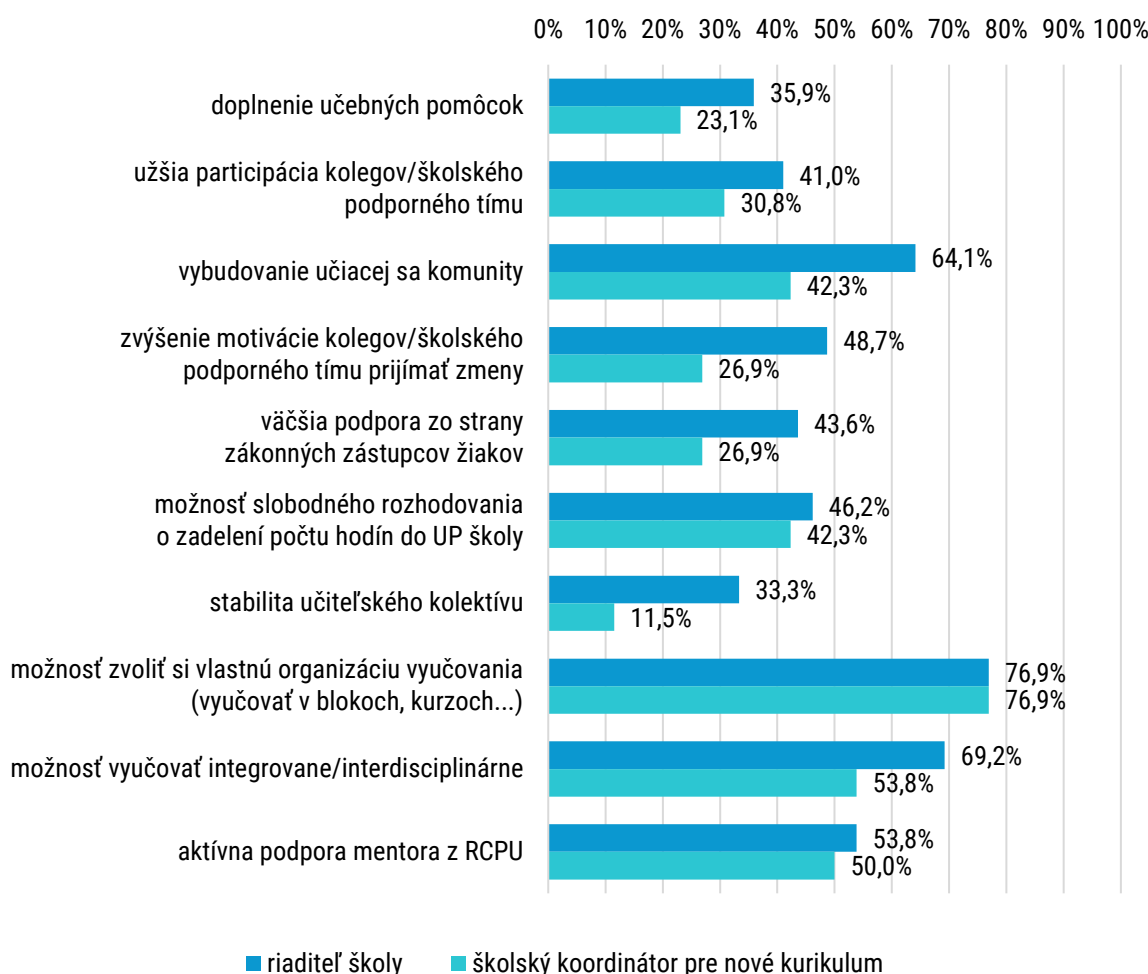
V súčasnosti spoločným prienikom vo vyučovaní jednotlivých predmetov majú byť prierezové témy a medzipredmetové vzťahy, ktoré sú vhodným nástrojom na hľadanie súvislostí a prepájanie vedomostí žiakov, avšak nie sú vždy dostatočné aj z dôvodu často formálnej implementácie prierezových tém

do školských vzdelávacích programov (ŠkVP). Z tohto dôvodu až **dve tretiny riaditeľov škôl (69,2 %) a polovica koordinátorov (53,8 %) vníma pozitívne možnosť vyučovať integrovane a interdisciplinárne (Graf 6)**. Pričom interdisciplinárny prístup, tzn. ukotvenosť poznatkov žiakov v širších súvislostiach, ich vzťah k životným zručnostiam a ich integrovanie sú jedny z hlavných východísk kurikulárnych zmien¹¹.

Za benefit tiež považuje viac ako polovica riaditeľov, ako i polovica koordinátorov aktívnu podporu pre učiteľov pri implementácii nového kurikula základného vzdelávania formou mentoringu a poradenstva od RPCU a tiež očakávajú zvýšenie podpory aj zo strany zákonných zástupcov žiakov (Graf 6).

Podľa tvorcov nového kurikula hlavnými výhodami škôl prechádzajúcich na vzdelávanie po cykloch od septembra školského roku 2023/2024 sú intenzívna metodická podpora, poskytovanie mentoringu a možnosť rozložiť učivo do viacročných cyklov. Uvedené benefity však podľa zistení ŠŠI nie sú vnímané zo strany riaditeľov a koordinátorov ako najdôležitejšie pozitíva.

Graf 6 Očakávané pozitívne zmeny v dôsledku zavádzania kurikulárnych zmien

„Uvítali by sme, keby všetky informácie týkajúce sa zavádzania kurikulárnych zmien na školách boli na jednom mieste (napr. webové sídlo) a reálne by fungoval podporný tím pre školy (zastúpené MŠV VaŠ SR, CPP¹², ŠŠI, NIVaM, RPCU...), ktorý by spolupracoval so školami pri zavádzaní reforiem.“ Koordinátor

¹¹ <https://vzdelavanie21.sk/wp-content/uploads/2022/06/Vychodiska-zmien-v-kurikule-zakladneho-vzdelavania.pdf>

¹² Centrum poradenstva a prevencie

„Nedostatok času, organizačné zabezpečenie (procesy zmeny prinášajú aj prekážky v realizácii – dopoludnia je vyučovanie a nie vždy sa dá optimálne sklbiť s inými aktivitami, napr. školenia, konzultácie s mentormi).“
Riaditeľ školy

Takmer štvrtina koordinátorov a iba 15,4 % riaditeľov škôl nevidí žiadne prekážky v zavádzaní kurikulárnych zmien. Ostatní riaditelia vymedzili tri okruhy prekážok, ktoré sa týkajú personálneho zabezpečenia, podmienok a poskytnutej podpory (Graf 7).

Za najčastejšie prekážky riaditelia (48,7 %) označili nedostatočné finančné ohodnotenie učiteľov a zároveň sa takmer tretina obáva aj ich preťaženia a zvýšenia rizika syndrómu vyhorenia.

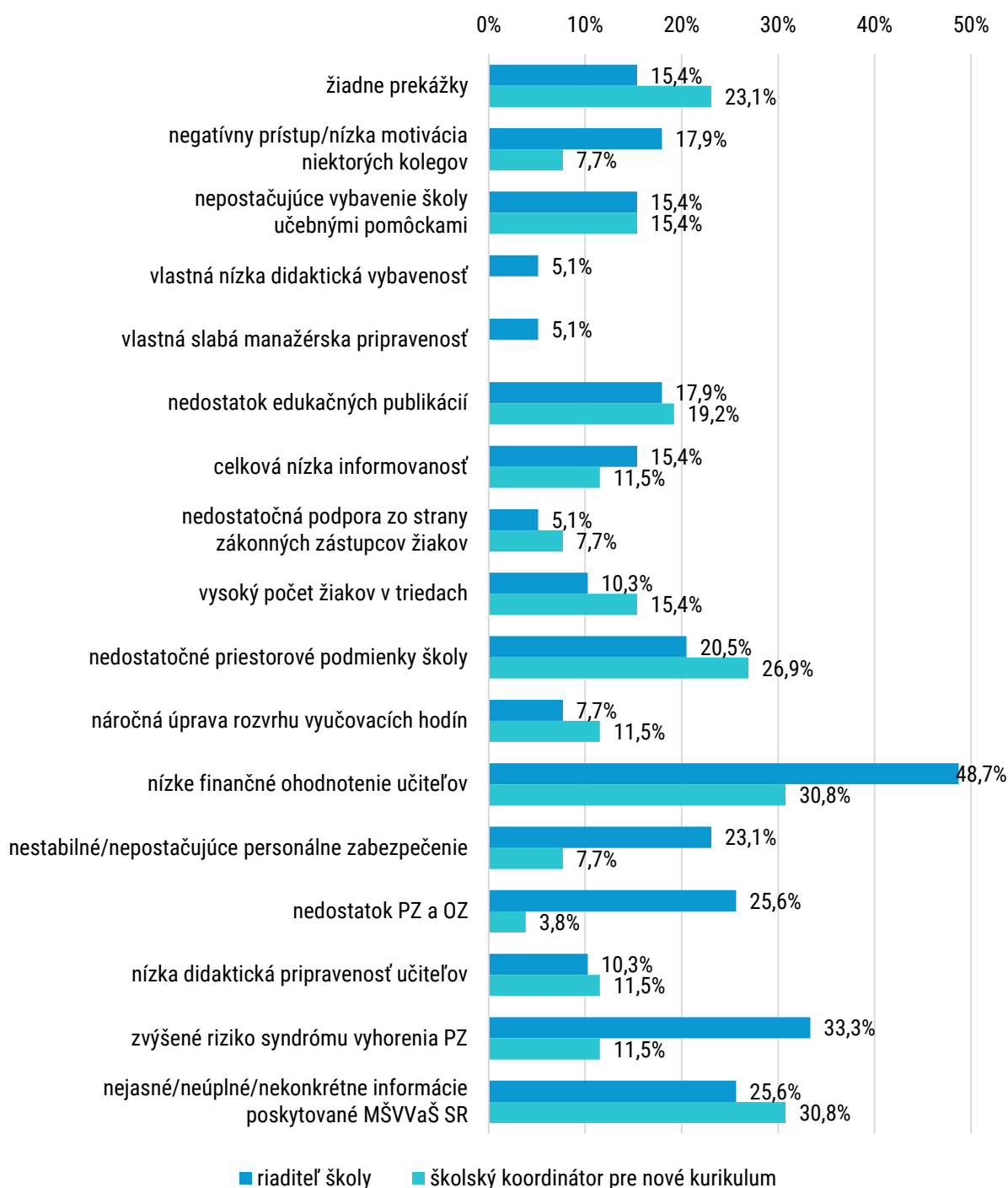
Štvrtina riaditeľov (25,6 %) poukazovala aj na nedostatočný počet PZ a OZ, respektíve na nestabilitu personálneho zabezpečenia. Medzi inými odpoveďami riaditelia takisto uviedli obavu z časovej náročnosti prípravy kurikulárnej transformácie v dôsledku vysokého úväzku učiteľov.

Zámerom kurikulárnej reformy je aj naučiť žiakov učiť sa, to znamená, že žiak by mal vedieť, ako k novým poznatkom dospieť zmysluplnou cestou a porozumieť im. Do popredia vystupuje možnosť využitia bádateľsky orientovaného vyučovania zameraného na experimentovanie, objavovanie, odhaľovanie zákonitostí rôznych javov a zákonitostí s ich overovaním; podporovanie zvedavosti žiakov na vyučovaní, rozvoj ich kreativity a hlbokého prežívania vlastnej aktívnej práce. Nedostatok vhodných priestorov, dostupných učebných materiálov, veľmi často aj nedostatok potrebných pomôcok, laboratórnych zariadení či materiálu môže byť jednou z ďalších prekážok, ktoré bránia realizácii bádateľských aktivít. Aj z tohto dôvodu pri realizácii zmien vo vzdelávaní je dôležité mať nielen dostatočné pedagogicko-odborné tímy v školách, ale rovnako dôležité je aj primerané priestorové zabezpečenie a materiálno-technické vybavenie učebných priestorov. Na tieto skutočnosti poukázali aj vyjadrenia riaditeľov a koordinátorov v rozhovoroch. **V oblasti podmienok vidí pätina riaditeľov (20,5 %) a štvrtina koordinátorov ako prekážku nedostatočné priestorové podmienky školy,** ako i nedostatok edukačných publikácií (17,9 %) a učebných pomôcok (15,4 %; Graf 7). V tejto súvislosti sa vynára potreba znovu zadefinovania povinného základného materiálno-technického a priestorového vybavenia škôl nevyhnutného pri realizácii nového kurikula a pri dosahovaní požadovaných výchovno-vzdelávacích cieľov stanovených v Štátnom vzdelávacom programe pre základné vzdelávanie.

Takmer štvrtina riaditeľov a 30,8 % koordinátorov poukazuje na nedostatočnú informovanosť zo strany MŠVVaŠ SR. Medzi inými odpoveďami riaditelia vyslovili i obavu, že sa v školách neuskutoční reálna zmena, ale školy formálne prevezmú vzorové kurikulum. Poukázali tiež na riziko rôznorodosti kurikula, ktoré vytvorí problém pri prestupe žiakov na inú školu. Ojedinele riaditelia škôl vyslovili obavu z vlastnej nízkej didaktickej vybavenosti a slabej manažérskej pripravenosti, nedostatočnej podpory zo strany zákonných zástupcov žiakov a náročnej úpravy rozvrhu vyučovacích hodín.

Za najčastejšie prekážky riaditelia označili nedostatočné finančné ohodnotenie učiteľov. Zároveň sa tretina obáva aj ich preťaženia a zvýšenia rizika syndrómu vyhorenia (Graf 7).

Graf 7 Najväčšie prekážky v implementácii kurikulárnych zmien v sledovaných školách

2 PODMIENKY ZAPOJENÝCH ŠKÔL NA IMPLEMENTOVANIE NOVÉHO ŠVP

2.1 ZABEZPEČENIE PERSONÁLNYCH PODMIENOK

Podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie (2023)¹³ a v súlade so školským zákonom¹⁴ prvý cyklus tvorí prvý až tretí ročník základnej školy, druhý je od štvrtého do piateho ročníka a tretí od šiesteho až po deviaty ročník. Prvý a druhý cyklus spolu predstavujú prvý stupeň základnej školy a tretí cyklus druhý stupeň. Vyučovanie v prvom cykle (1. až 3. ročník) by mali ťažiskovo zabezpečovať učitelia s aprobáciou pre primárne vzdelávanie. Vyučovanie v druhom cykle (4. a 5. ročník) by mali zabezpečovať spoločne a vyvážené učitelia s aprobáciou pre primárne vzdelávanie a učitelia so špecializáciou na konkrétnu vzdelávaciu oblasť alebo vyučovací predmet. ŠŠI zisťovala, či sledované školy majú dostatok PZ na zabezpečenie vzdelávania v jednotlivých cykloch.

V riadených rozhovoroch **štvrtina riaditeľov a pätina koordinátorov uviedla, že školy nemajú dostatok PZ pre vzdelávanie v jednotlivých cykloch.** Tento problém plánujú riaditelia riešiť posilnením personálnych kapacít prijatím nových PZ (23,1 %), respektíve zaškolením PZ v oblasti multidisciplinárnej spolupráce (asi 30 % respondentov), vytvorením podmienok na rozšírenie aprobácie niektorých vyučujúcich vzhľadom na vzdelávanie po cykloch (30,8 %) alebo vytvorením podmienok na ich zapojenie do inovačného vzdelávania (33,3 %). Z rozhovorov tiež vyplynulo, že **viac ako polovica škôl nemá zabezpečený dostatok odborných zamestnancov**, ktorých 23,1 % riaditeľov plánuje prijať (Graf 8).

Zistenia z riadených rozhovorov preukázali, že riaditelia intenzívne vnímali potrebu ďalšieho vzdelávania v oblasti profesijného rozvoja vyučujúcich, keďže pripravenosť učiteľov na zmeny vo výchovno-vzdelávacej činnosti a najmä v edukácii patria medzi hlavné faktory kvality poskytovaného vzdelávania žiakom. V tejto súvislosti 41 % riaditeľov konštatovalo **potrebu revidovania plánu profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov.**

Vzdelávanie pre PZ a OZ riaditelia zabezpečovali alebo plánujú najčastejšie zabezpečiť prostredníctvom vzdelávacích programov poskytovaných NIVaM (92,3 %), RCPU (82,1 %), avšak plánujú využiť aj formu interného vzdelávania priamo v škole (82,1 %) prostredníctvom aktivít koordinátora, ďalších vedúcich PZ, vedúcich metodických orgánov (ak sú v škole zriadené) a iných zamestnancov škôl. Tri štvrtiny riaditeľov a 57,7 % koordinátorov by rado využilo i možnosť transferu poznatkov, skúseností a príkladov dobrej praxe kolegov z iných sledovaných škôl, ktoré by mohli učitelia aplikovať priamo vo výučbe. Možnosť využitia vzdelávacích programov poskytovaných neziskovými organizáciami plánuje zabezpečiť viac ako tretina (38,5 %) respondentov z radov riaditeľov škôl i koordinátorov.

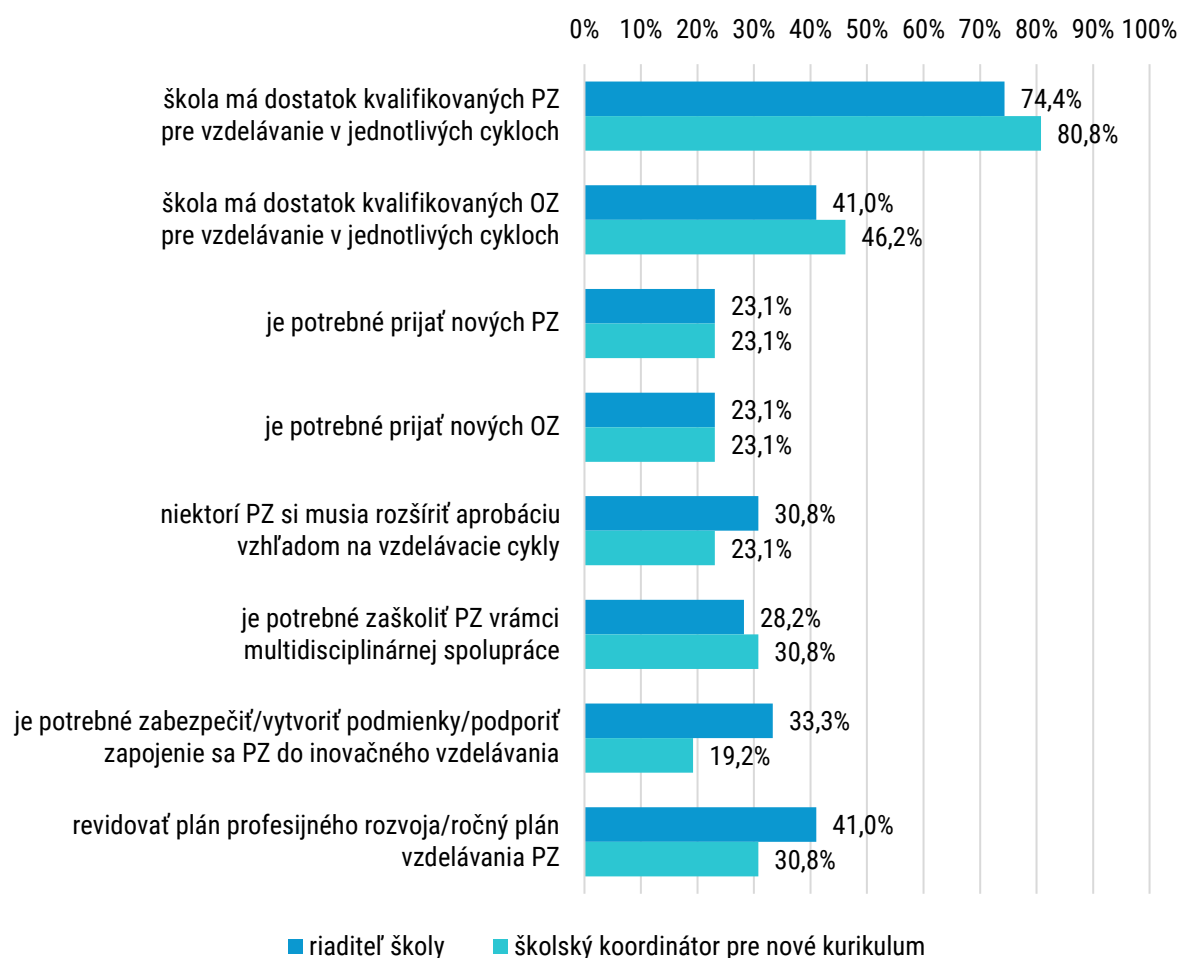
Vzdelávanie pre všetkých PZ na dobrovoľnej báze zabezpečili alebo plánujú zabezpečiť viac ako tri štvrtiny riaditeľov (76,9 %) a len 5,1 % aj pre začínajúcich učiteľov. Povinné vzdelávanie pre všetkých učiteľov plánuje zaistiť 20,5 % riaditeľov škôl a 10,3 % by uprednostnilo i povinné vzdelávanie pre začínajúcich učiteľov, s čím súhlasili aj koordinátori. Dôležité je však vytvoriť takú dôveru, aby malo záujem dobrovoľne sa vzdelávania zúčastniť čo najviac zamestnancov školy.

Štvrtina riaditeľov a pätina koordinátorov uviedla, že školy nemajú dostatok pedagogických zamestnancov pre vzdelávanie v jednotlivých cykloch a viac ako polovica sledovaných škôl nemá zabezpečený dostatok odborných zamestnancov.

¹³ schválený 31. 3. 2023 pod č. 2023/831:7-A2140 s platnosťou od 01. 09. 2023

¹⁴ § 29 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Graf 8 Personálne zabezpečenie (PZ a OZ) v kontexte implementácie nového ŠVP

2.2 PARTICIPÁCIA KOORDINAČNÉHO TÍMU, PODPORNÉHO PERSONÁLU A METODICKÝCH ORGÁNOV

„V súvislosti s kurikulárnou zmenou v našej škole pôsobia didaktické-reflexné komunity, ktoré sa prioritne zaoberajú podporou učiteľov pri uplatňovaní aktivizujúcich metód a foriem práce v procese edukácie formou mentoringu.“
 Koordinátor

Pri zavádzaní nového kurikula a realizácii celého komplexu zmien týkajúcich sa vnútorných procesov, organizácie a prístupov vo vzdelávaní vystupuje do popredia aj využitie potenciálu skupín učiteľov, ktorí pracujú ako členovia v rôznych pracovných tímoch (koordinačný tím na implementáciu nového kurikula, školský podporný tím či zriadené metodické orgány). V riadených rozhovoroch sa školskí inšpektori zamerali na to, akým spôsobom ich plánujú riaditelia škôl i koordinátori zapojiť do spolupráce.

Hlavnou úlohou koordinačného tímu podľa vyjadrení väčšiny riaditeľov (82,1 %) bude tvorba nových kurikulárnych dokumentov, čo potvrdili i koordinátori. Viac ako polovica riaditeľov, ako i koordinátorov očakáva, že členovia koordinačných tímov budú poskytovať individuálne konzultácie učiteľom a budú sa zapájať aj do tvorby edukačných materiálov. Medzi ostatnými úlohami, ktoré riaditelia očakávajú od koordinačných tímov, bude zabezpečenie:

- ⇒ hospitácií a organizovanie otvorených hodín pre pedagógov (69,2 %)
- ⇒ spolupráca s mentormi RPCU (61,5 %)
- ⇒ zabezpečenie a realizovanie interného vzdelávania PZ (56,4 %)
- ⇒ multidisciplinárna spolupráca PZ vo vzťahu k cyklom (51,3 %)

Pri zavádzaní kurikulárnych zmien v sledovaných školách väčšina riaditeľov (84,6 %) aj koordinátorov (96,2 %) počíta s participáciou podporného personálu, ktorú spája najmä s podporou žiakov so ŠVVP. Podľa mnohých riaditeľov podporný tím zohráva kľúčovú úlohu pri poskytovaní individuálnych konzultácií zákonným zástupcom žiakov (64,1 %), ako i učiteľom (66,7 %). V budúcnosti väčšiu angažovanosť školského podporného tímu vidí štvrtina riaditeľov škôl a tretina koordinátorov v poskytovaní pomoci a podpore vo výchovno-vzdelávacom procese začínajúcim učiteľom. Tri štvrtiny riaditeľov (76,9 %) a takmer všetci koordinátori (92,3 %) očakávajú aktívne spolupodieľanie sa členov podporného tímu i na vypracúvaní kurikulárnych dokumentov. Viac ako polovica riaditeľov a takmer tri štvrtiny koordinátorov uviedli, že podporný tím sa bude podieľať i na poskytovaní konzultácií a poradenstva pri úprave ŠkVP. Z uvedeného vyplýva, že koordinátori očakávajú výraznejšiu podporu od členov podporného tímu ako riaditelia.

V niektorých školách v postupnom zavádzaní ako tímy pracujú aj metodické orgány zložené z predmetových komisií pre učiteľov druhého stupňa, metodických združení pre pedagogických zamestnancov prvého stupňa a niekde aj metodických združení triednych učiteľov. Sú jedným zo systémových článkov riadiacej štruktúry školy, zdrojom kvalifikovaných informácií, najrýchlejšou odbornou-metodickou pomocou, priestorom na výmenu pedagogických skúseností, hľadania širších medzipredmetových pohľadov na výučbu, tvorivosti pedagogického zboru, tímového riešenia pedagogických problémov a úloh pri implementovaní nového kurikula.

Metodické orgány v školách, v ktorých boli zriadené, plánuje 46,2 % riaditeľov zapojiť do aktívnejšej spolupráce pri úprave hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov, čo potvrdila i viac ako polovica koordinátorov. Rovnako tiež očakávajú, že budú učiteľom poskytovať i individuálne poradenstvo a pomoc s prechodom na nové učivo i spôsoboch využívania inovatívnych metód výučby. Plánujú ich zaangažovať aj do spolupráce pri úprave ŠkVP, tvorbe edukačných materiálov a tiež pri zabezpečovaní rôznych foriem interného vzdelávania.

V školách, kde už koordinačný tím pre zavádzanie nového kurikula vytvorili, otvorili sa nové možnosti viesť dialóg a prediskutovať vplyv rôznych návrhov a rozhodnutí tímov alebo aj rozhodnutia manažmentu na ďalšie fungovanie školy. Vznikol nový nástroj spoločného hodnotenia činnosti školy, tvorby a hodnotenia plánov osobného rozvoja zamestnancov školy. Vytvoril sa priestor na vzájomné informovanie, porozumenie, rešpektovanie, povzbudzovanie, oceňovanie sa. Vytvorili sa aj zásady vzájomnej spolupráce jednotlivých tímov (koordinačný tím pre zavádzanie nového kurikula, školský podporný tím a metodické orgány). Zjednodušila sa práca riaditeľa v riadiacich a rozhodovacích procesoch a znížil sa tlak na vedúcich zamestnancov školy.

Aj keď takto kreované tímy majú svoje opodstatnenie, je dôležité, aby ich jednotliví členovia nepracovali izolovane, ale aby vzájomne kooperovali, či už v rámci tímov i medzi tímami, hľadali možnosti prepojenia, zdieľali si informácie a nachádzali efektívne riešenia. Vzájomná kooperácia, možnosť konzultácií a priestor pre viac uhlov pohľadu na konkrétnu problematiku prispievajú k dokonalejším riešeniam.

Koordinačný tím v súčinnosti so školským podporným tímom a metodickými orgánmi sú podľa vyjadrení riaditeľov škôl a samotných koordinátorov dôležitými článkami pri implementácii kurikulárnych zmien v školách.

2.3 ÚPRAVA ORGANIZÁCIE VYUČOVANIA VO VZŤAHU K VZDELÁVANIU ŽIAKOV V 1. ROČNÍKU

Vzhľadom na vyjadrenia až troch štvrtín riaditeľov i koordinátorov (**Graf 1**), že práve väčšia možnosť využívať pružnú organizáciu vzdelávania a iné organizačné formy v rámci vyučovacieho procesu sa stala pre nich tiež impulzom na zmenu, bolo zaujímavé zistiť, ktoré úpravy v organizácii vyučovania školy v postupnom zavádzaní vykonali v 1. ročníku (**Graf 9**).

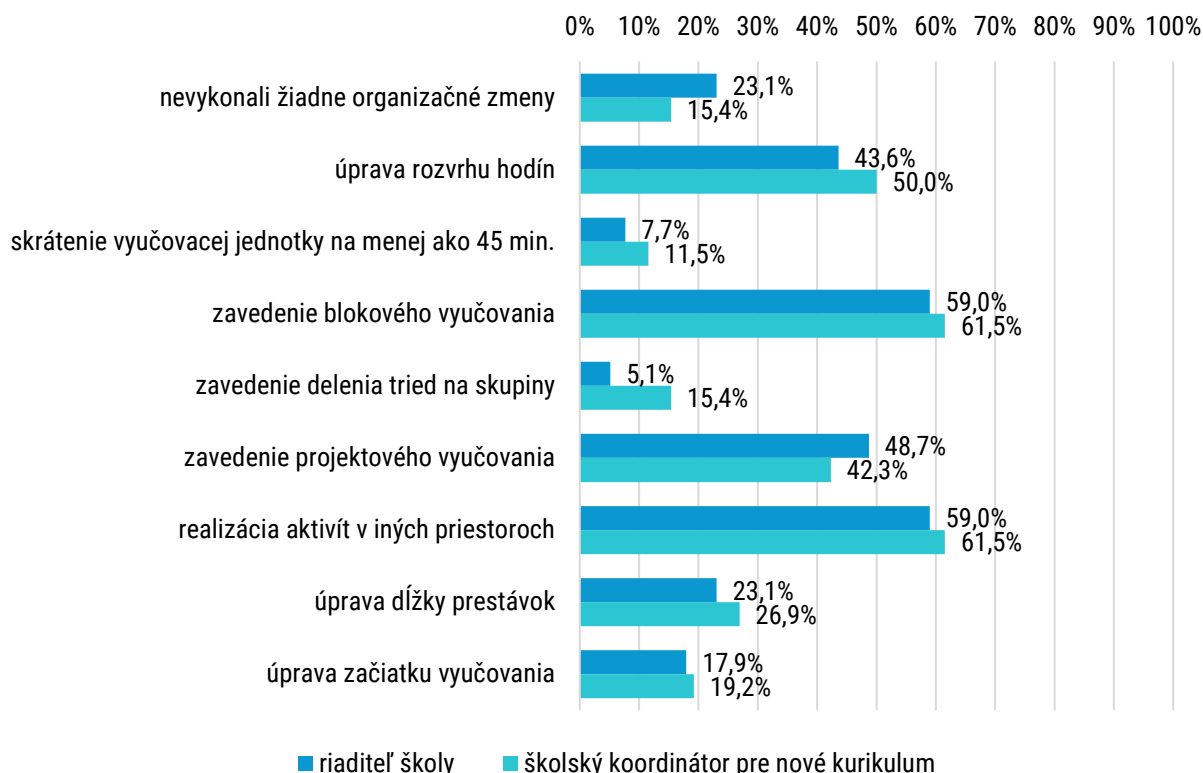
Takmer dve tretiny respondentov uviedli, že zaviedli blokové vyučovanie a realizujú vyučovanie v iných priestoroch. Takmer polovica zaviedla projektové vyučovanie a upravila rozvrh hodín. Možnosť skrátenia vyučovacej jednotky na menej ako 45 minút využili iba v troch subjektoch. Medzi inými odpoveďami

riaditeľov sa vyskytovalo i zavedenie komunitných kruhov (*ranných kruhov*) v triedach, kde sa žiaci navzájom delia o svoje skúsenosti, zážitky alebo pocity, a tiež zrušenie zvonenia.

Disponibilné hodiny určené na modifikáciu učebného plánu v 1. ročníku využili viac ako tri štvrtiny riaditeľov (79,5 %) na posilnenie hodinovej dotácie vyučovacích predmetov zo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia, tretina zo vzdelávacej oblasti Matematika a informatika¹⁵ a zároveň takmer polovica riaditeľov deklarovala vytvorenie nového predmetu.

Podľa vyjadrenia takmer štvrtiny riaditeľov v súvislosti s implementáciou nového kurikula v 1. ročníku primárneho vzdelávania nebolo potrebné vykonať žiadne zmeny v organizácii vyučovania, čo potvrdilo i 15 % koordinátorov.

Graf 9 Zmeny v organizácii vyučovania v 1. ročníku v sledovaných školách

2.4 ZABEZPEČENIE PRIESTOROVÝCH A MATERIÁLNO-TECHNICKÝCH PODMIENOK VO VZŤAHU K VZDELÁVANIU ŽIAKOV V 1. ROČNÍKU

„Vzhľadom na nedostatočné priestorové podmienky sme nemohli zabezpečiť úpravu priestorov v súvislosti so zavádzaním nového kurikula v 1. ročníku.“
Riaditeľ školy

„Naša ZŠ je v súčasnosti presťahovaná do dočasne prenájatých priestorov z dôvodu havarijného stavu budovy ZŠ.“
Riaditeľ školy

Počas informatívnej inšpekcie sa tiež zisťovalo, aké priestorové a materiálno-technické podmienky museli školy zabezpečiť v súvislosti so zavedením nového kurikula v 1. ročníku.

Riaditelia (76,9 %) i koordinátori (88,5 %) sa zhodli v názore, že školy zväčša disponovali dostatočnými priestorovými podmienkami v podobe odborných učení, laboratórií, telocviční a športových areálov, školského dvora alebo iných priestorov na realizovanie rôznych aktivít. Priestory na vyučovanie predmetu telesnej a športovej výchovy absentovali a museli ich zabezpečiť v 12,8 % ZŠ a knižnice s doplnením knižničného fondu detskou a odbornou literatúrou či učebňu v prírode v 3 subjektoch. Bezbariérové

¹⁵ <https://www.minedu.sk/data/att/28446.pdf>

prostredie bolo vytvorené podľa vyjadrení riaditeľov v 5 školách a v 1 subjekte museli upraviť priestory na vzdelávanie žiakov vzhľadom na ich zdravotné znevýhodnenie. Riaditelia sa ojedinele vyjadrili, že bolo potrebné zväčšiť priestor triedy či rekonštruovať časť kmeňových tried. Medzi sledovanými ZŠ boli i školy, ktorých priestorové podmienky nie sú celkom vyhovujúce.

Materiálno-technické podmienky považovala len tretina riaditeľov škôl za dostatočné. Ostatní sa vyjadrili, že sa zamerali najmä na doplnenie žiackych pomôcok (učebných textov, pracovných listov, súpravy pre školské pokusníctvo...) a na doplnenie edukačných publikácií (43,6 %). Doplniť vybavenie tried digitálnou technikou (vizualizér, interaktívna tabuľa, CD, DVD, edukačné programy, zvukové záznamy a iné audiovizuálne nosiče...) potrebovala zabezpečiť takmer tretina ZŠ, a to vrátane dobudovania digitálnej infraštruktúry (12,8 %). V pätine (20,5 %) subjektov chýbali kompenzačné pomôcky pre žiakov vzhľadom na ich zdravotné znevýhodnenie.

Podľa vyjadrenia troch štvrtín riaditeľov školy zväčša disponovali dostatočnými priestorovými podmienkami. Materiálno-technické podmienky považovala len tretina riaditeľov škôl za dostatočné.

2.5 FORMY PODPORY ŠKÔL PRE ÚSPEŠNOSŤ IMPLEMENTÁCIE NOVÉHO ŠVP DO VÝCHOVNO-VZDELÁVACIEHO PROCESU

Úspešnosť zavádzania nového ŠVP do výchovno-vzdelávacieho procesu je podmienená rôznymi formami podpory, ktoré manažment školy bude poskytovať pre PZ a OZ. ŠŠI v tejto súvislosti zisťovala, aké formy podpory školy plánujú prijať.

Pri plánovaní foriem podpory pre pedagógov v súvislosti s prechodom na vzdelávanie po cykloch **väčšina RŠ (82,1 %) a viac ako tri štvrtiny koordinátorov (76,9 %) považuje vzájomné pozorovanie vyučovacích hodín medzi učiteľmi za jedno z hlavných podporných opatrení (Graf 10)**. Cieľom by mala byť výmena skúseností, ako i facilitácia príkladov dobrej praxe (cca 80 %). V oblasti mentoringovo-koučingovej podpory pre učiteľov pri rozvoji ich pedagogických zručností a v snahe zlepšovať učenie žiakov takmer dve tretiny riaditeľov, ako i koordinátorov očakávajú zapojenie do spolupráce i skúsených aktívnych kolegov. Za dôležitú považuje 38,5 % RŠ a až polovica koordinátorov internú podporu zo strany metodických orgánov (je potrebné upozorniť na to, že nie vo všetkých sledovaných školách boli metodické orgány zriadené).

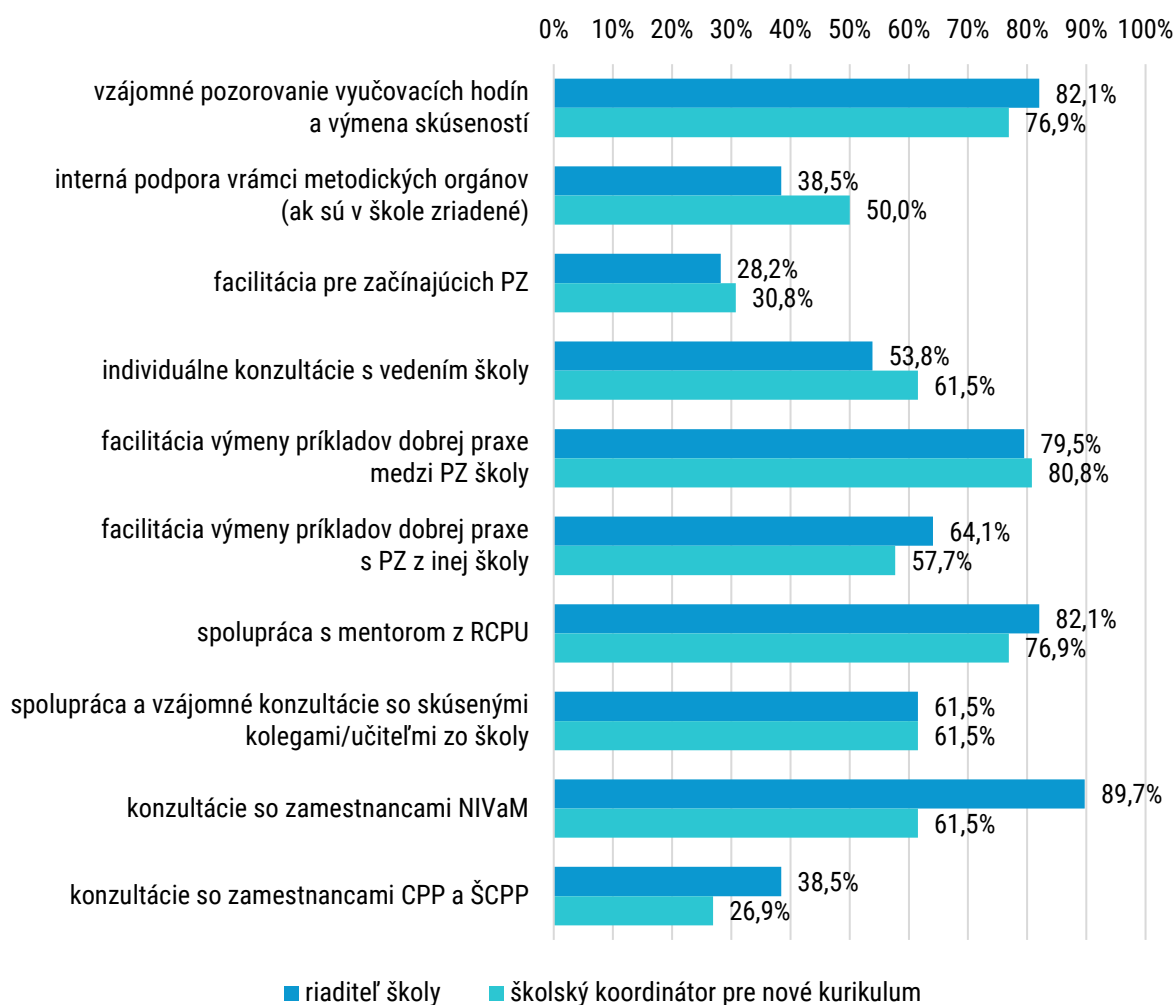
Ďalším podporným nástrojom sú individuálne konzultácie PZ s manažmentom školy, ktoré predpokladá poskytovať polovica riaditeľov (53,8 %), ale očakávajú ich takmer dve tretiny koordinátorov (61,5 %). Čo naznačuje, že koordinátori očakávajú väčšiu metodicko-odbornú podporu od riadiacich zamestnancov, ktorí sa však najviac v tejto oblasti spoliehajú na NIVaM a RCPU.

Len necelá tretina riaditeľov a koordinátorov plánuje zamerať svoje podporné aktivity na začínajúcich pedagogických zamestnancov. ŠŠI však považuje za veľmi dôležité pri zavádzaní akýchkoľvek zmien v škole zacieliť pozornosť a podporu na začínajúcich PZ z dôvodu ich nižšej reziliencie, a tak zabrániť ich odchodu z rezortu školstva.

Výmenu skúseností medzi zapojenými školami by radi využili dve tretiny riaditeľov a viac ako polovica koordinátorov. Pomocou sieťovania by sa mohli školy učiť navzájom. Inovácie, ktoré vytvorili v jednom subjekte, by sa mohli šíriť ďalej. Školy by sa navzájom obohacovali o nové, preverené a efektívne vzdelávacie stratégie, ale zároveň aby spoločne riešili aj problémy, ktoré ich trápia a sú určitou brzdou ich rozvoja. Vytvorenie siete škôl v jednotlivých regiónoch, ktoré budú facilitátormi kurikulárnej transformácie, ako i nositeľmi know-how implementácie nového kurikula je jedným z hlavných dôvodov realizácie overovania prvými ZŠ. Z tohto dôvodu je potrebné zvýšiť podporu pre sieťovanie a možnosť výmeny skúseností medzi jednotlivými školami.

Najväčšiu podporu pre učiteľov zameranú na zmenu vo vyučovaní riaditelia očakávajú od zamestnancov NIVaM (89,7 %) a mentorov RCPU (82,1 %), čo bolo podľa vyjadrení mnohých riaditeľov i jedným z ďalších dôvodov zapojenia sa do postupného zavádzania nového ŠVP.

Graf 10 Plánované formy podpory pre PZ v súvislosti s implementáciou nového ŠVP

2.6 OČAKÁVANÁ PODPORA A SPOLUPRÁCA S ĎALŠÍMI AKTÉRMÍ VZDELÁVANIA

„Potrebovali by sme praktické rady, ako uchopiť problematiku v prípade blokového vyučovania. Očakávame konkrétne možnosti výberu z hotových modulov – ukážok, ktoré máme v praxi overiť. Na aké riziká je potrebné sa pripraviť a ako sa s nimi popasovať. Učitelia by mali dostať pripravené podklady pre prelínanie obsahu vyučovania v rámci predmetov v rôznych ročníkoch, aby sa mohli skutočne venovať príprave procesu a učeni a nemuseli tvoriť obsah, čo je neprímerane časovo náročné.“
Riaditeľ školy

„Nevieme, ako prispôbiť úväzky učiteľov, aby bol zachovaný týždenný pomer priamej vyučovacej povinnosti, ako zabezpečiť atmosféru hodiny, ak iné triedy majú prestávku, ako zorganizovať stravovanie v školskej jedálni.“
Riaditeľ školy

„Z dôvodu zatiaľ nie celkom jasnej predstavy ako nastaviť jednotné kritéria pri úprave hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov, očakávame pomoc v tejto oblasti.“
Riaditeľ školy

„Jasné stanoviská a promptné odpovede, ktoré umožnia pripraviť 2. a 3. cyklus. Nie je zjavné, aké budú podmienky prijímacieho konania na stredné školy.“
Koordinátor

„Potrebujeme skôr praktické veci, ktoré nám ukážu napríklad to, ako urobiť úväzky vyučujúcim v čase blokového vyučovania, keď pôjde o učiteľov 2. stupňa.“
Koordinátor

Podpora zo strany MŠVVaŠ SR a nimi riadených organizácií pre učiteľov i pre manažment je nevyhnutnou súčasťou pri zavádzaní zmien do pedagogickej praxe. Napokon školskí inšpektori zisťovali, akú pomoc či podporu školy najviac od týchto inštitúcií očakávajú.

Väčšina riaditeľov škôl (87,2 %) očakáva od NIVaM metodickú pomoc pri tvorbe a úprave nového školského vzdelávacieho programu a tvorbe učebných plánov a učebných osnov (82,1 %). Viac ako polovica respondentov tiež očakáva podporu formou vzdelávania, ale i prístup k podporným edukačným materiálom (46,2 %).

Podporu zo strany RCPU takmer tri štvrtiny riaditeľov, ako i dve tretiny (65,4 %) koordinátorov očakáva formou individuálnych konzultácií s učiteľmi ako primárnej podpornej štruktúry (**Graf 11**). Tiež pomoc v oblasti individuálneho poradenstva vyučujúcim s prechodom na nové učivo a uplatňovanie inovatívnych metód výučby. O sledovanie vyučovacích hodín mentorom RCPU a ich následné reflektovanie spolu s vyučujúcimi prejavilo záujem 46,2 % koordinátorov a dve tretiny riaditeľov (69,2 %). Záujem o odučenie vyučovacej hodiny priamo v triede mentorom by privítala viac ako polovica (59 %) riaditeľov i koordinátorov (53,8 %). Nezanedbateľný počet (35,9 %) riaditeľov očakáva podporu v oblasti uplatňovania metód vyučovania učiteľmi s dôrazom na vytváranie pozitívnej sociálnej klímy v triede, avšak len 15,4 % koordinátorov.

Viac ako tretina (38,5 %) respondentov z radov riaditeľov a 42,3 % koordinátorov očakáva od RCPU poskytovanie **konzultácií pri úprave ŠKVP a takmer polovica riaditeľov a 30,8 % koordinátorov pri úprave hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov**, čo naznačuje, že podporu najmä v tejto oblasti považujú školy za veľmi potrebnú.

Výmenu skúseností s kolegami z iných škôl zapojených do postupného zavádzania nového ŠVP využíva viac ako polovica riaditeľov (53,8 %) formou sieťovania, stretávaním sa v rámci workshopov, prednášok, diskusií a menej realizovaním vzájomných online stretnutí (35,9 %).

Vykonávať zmeny v školách bez vonkajšej podpory a facilitácie je prakticky nemožné. Riaditelia i koordinátori považovali za veľmi dôležité zapojiť do procesov zmien aj ďalších členov širšej komunity, ktoré plánujú **v takmer troch štvrtinách škôl zamerať najmä na zlepšenie súčinnosti a aktívnu spoluprácu so zákonnými zástupcami žiakov, ale i so zriaďovateľmi a s neziskovými organizáciami.**

V otázke ďalšej pomoci by školy najviac privítali finančnú podporu (92,3 %), zlepšenie materiálno-technického vybavenia vrátane digitálneho (61,5 %) a možnosť ďalšieho vzdelávania (59 %). Medzi inými odpoveďami zaznievala aj dôležitosť podpory zo strany verejnosti, väčšej informovanosti od inštitúcií rezortu školstva o kurikulárnych zmenách smerom k spoločnosti, možnosti navštíviť školu v zahraničí s cieľom výmeny skúseností dobrej praxe ako nástroja na posilnenie motivácie učiteľov a pochopenie pripravovaných zmien.

Graf 11 Očakávaná podpora od mentora RPCU z pohľadu riaditeľov škôl a koordinátorov

3 ODPORÚČANIA A PODNETY

3.1 ODPORÚČANIA NA ÚROVNI ŠKÔL

- využívať prvky participatívneho riadenia celého procesu zmien v škole, zdieľať predstavy o smerovaní školy, určiť/stanoviť primárne ukazovatele zmien a využiť ich pri vytváraní vízie a celkového smerovania školy
- posilňovať a rozvíjať efektívnu spoluprácu zamestnancov školy s cieľom zvýšiť motiváciu učiteľov k zmene najmä posilňovaním medzitímovej spolupráce
- hľadať možnosti na zriadenie funkčných školských tímov (metodických orgánov, školského koordinačného a školského podporného tímu) s cieľom umožniť im účinne sa spolupodieľať na riadení školy a zvyšovaní úrovne vyučovacieho procesu
- aktívne podporovať pedagógov k zmene spôsobu vyučovania, k aplikovaniu efektívnych stratégií edukačného procesu so zameraním na rozvíjanie vyšších myšlienkových procesov a kritického myslenia žiakov, rozvíjaniu kompetencií k celoživotnému učeniu sa žiakov, k poskytovaniu podporných stimulov pre učenie sa každého žiaka a priebežne sledovať a vyhodnocovať úroveň rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov
- motivovať a vytvárať podmienky na vzájomné pozorovanie vyučovacích hodín medzi učiteľmi a poskytovať metodicko-odborné konzultácie PZ so zreteľom na začínajúcich pedagogických zamestnancov
- vytvárať podmienky a podporovať zapájanie pedagogických zamestnancov do rôznych foriem ďalšieho vzdelávania s cieľom získať, prehĺbiť, rozšíriť a inovovať ich profesijné kompetencie
- venovať zvýšenú pozornosť transferu poznatkov z absolvovaných vzdelávacích programov pedagogickými zamestnancami do edukácie, podnecovať ich k iniciatívnemu uplatňovaniu nadobudnutých poznatkov v praxi
- poskytovať pedagógom odbornú pomoc pri ich profesijnom raste, pozornosť sústrediť na zaistenie pedagogickej podpory a tuteurstva pre začínajúcich učiteľov na získanie profesijných kompetencií
- motivovať učiteľov k využívaniu možnosti mentoringu poskytovaného RCPU v oblasti riešenia rôznych problémov identifikovaných vo výchovno-vzdelávacom procese
- kooperovať so zriaďovateľom pri zabezpečovaní materiálno-technického vybavenia, dobudovaní a úpravách priestorov budov škôl a vstupných priestorov pre žiakov so ZZ

3.2 ODPORÚČANIA NA ÚROVNI SYSTÉMU

- vytvárať programy kontinuálneho vzdelávania pre pedagogických a odborných zamestnancov orientované na rozvíjanie ich pedagogických spôsobilostí
- zvýšiť informovanosť škôl vytvorením platformy na zdieľanie:
  - aktuálnych informácií z MŠVVaŠ SR a rezortných organizácií zodpovedných za implementáciu kurikulárnych zmien
  - podporných/metodických materiálov pre vyučujúcich, ktoré reflektujú nové potreby a požiadavky vyplývajúce zo zavádzania inovatívnych trendov vo vzdelávaní
  - skúseností medzi jednotlivými školami zapojenými do procesu zavádzania nového kurikula a príkladov dobrej praxe ako zdroja inšpirácie a motivácie pre všetkých aktérov vzdelávania
- prerozdeľovať finančné prostriedky ako nástroj pomoci školám pri kreovaní školských tímov z radov pedagogických a odborných zamestnancov zaoberajúcich sa riešením aktuálnych výziev školy za účelom zvýšenia ich motivácie

- zabezpečiť v spolupráci s vysokými školami, ktoré pripravujú budúcich učiteľov, akreditáciu študijných programov učiteľstva jednotlivých odborov v súlade s reálnymi potrebami praxe vo vzťahu k zmene kurikula
- zväžiť pri realizácii nového kurikula znovu zadefinovanie povinného základného materiálo-technického a priestorového vybavenia škôl v Štátnom vzdelávacom programe pre základné vzdelávanie

4 ZOZNAMY

4.1 GRAFY

Graf 1 Motivácia riaditeľov a koordinátorov zapojiť školu do postupného zavádzania nového ŠVP	7
Graf 2 Spôsob motivácie PZ/OZ riaditeľmi škôl k ich zapojeniu do procesu zavádzania kurikulárnych zmien	8
Graf 3 Angažovanosť PZ/OZ do procesu zavádzania kurikulárnej reformy v sledovaných školách	8
Graf 4 Potrebné zmeny v sledovaných školách súvisiace so zavádzaním kurikulárnej reformy	10
Graf 5 Očakávaná zmena v postojoch PZ k vlastnému vyučovaniu v súvislosti s prechodom na cykly..	11
Graf 6 Očakávané pozitívne zmeny v dôsledku zavádzania kurikulárnych zmien	12
Graf 7 Najväčšie prekážky v implementácii kurikulárnych zmien v sledovaných školách.....	14
Graf 8 Personálne zabezpečenie (PZ a OZ) v kontexte implementácie nového ŠVP	16
Graf 9 Zmeny v organizácii vyučovania v 1. ročníku v sledovaných školách	18
Graf 10 Plánované formy podpory pre PZ v súvislosti s implementáciou nového ŠVP.....	20
Graf 11 Očakávaná podpora od mentora RPCU z pohľadu riaditeľov škôl a koordinátorov	22

4.2 TABUĽKY

Tabuľka 1 Prehľad o počtoch žiakov	5
Tabuľka 2 Prehľad o pedagogických a odborných zamestnancoch	5

4.3 OBRÁZKY

Obrázok 1 Počty škôl zapojených do postupného zavádzania nového ŠVP v jednotlivých krajoch	4
---	---